

İSMAYILLI TORPAĞININ SADƏ, SƏMİMİ OĞLU - DAĞLAROĞLU, ELİN ŞAİR OĞLU

1. KİMİ GƏLİR...

İnsan canlıların ən şərəflisidir. Hələ neçə əsr bundan əvvəl dahi Nizami "Sirlər xəzinəsi" poemasında "Adəmin yaradılışı" adlı məqalədə insanın həyata gəlməsində Tanrının məqsədini açıqlayır: o, insanı yaxşı işlər görmək üçün yaratmaqla qarşısına böyük vəzifələr qoyub.

"Dünya bir pəncərədir, hər gələn baxar gedər", - deyən babalarımızın qənaətini ifadə edən müdriklik rəmzi olan bir filosof şairimizin bənzərsiz fikirləri də Tanrının ən böyük önəm verdiyi və yaratdığı qiymətli varlıq olan insan haqqındadır:

*Kimi gəlir bu dünyanın
Nəşəsini yaşamağa.
Kimi gəlir bu dünyanın
Dərdlərini daşımağa.*

*Kimi gəlir bu dünyadan
Umduğunu götürməyə.
Kimi gəlir bu dünyaya
Öz odundan nur verməyə.*

*Kimi gəlir bu dünyada
Olanlara daş atmağa.
Kimi gəlir bu dünyada
Olmayanı yaratmağa.*

Fərəhli haldır ki, insan adını daşıyıb yaşamağın, yaratmağın fərəhini yaşadan ikinci qrup insanlar həyatda şöhrət, düşüncələrdə əbədi yaşamaq hüququ qazanırlar.

Eyni zamanda dünyaya gələn heç də bütün insanların həssas qəlbi olmur. "Dünya beş gündür" fəlsəfəsi ömrünə hakim kəsilənlər də var, doğulan andan gözündə heyrət baxışı, dilində heyrət nidası olanlar da. Bu azlar cərgəsində ana laylası ilə birgə dağların nəğməsini, bulaqların pıçılısını dərinədən duyan, güllərin, çiçəklərin rayihəsini doya-doya ciyərlərinə çəkən, quşlarla birgə şərqi qoşa-qoşa zövq alan və zövq verən, insan adına əbədi heykəl ucaldan mənəviyyat sahibləri də var. Bunların önündə gedən pak mənəviyyat sahibləri olan söz



adamlarını - şairləri "ərşin bülbülləri", "mələklərin qohumu" adlandıran Nizami gözəl deyirdi:

*Şairlər olduğuyçün bütün sirlərə pərdə,
Onlar peyğəmbərliyin kölgəsidir hər yerdə.
Şəfin önü, arxası o zaman ki düzəldi,
Qabaqca peyğəmbərlər, sonra şairlər gəldi.*

Və Nizami deyirdi ki, ilhamlı adamın sözü dilərdə əzbər ola bilər. O da aydındır ki, şairlər insana məxsus ən uca məqamları sevir və tərənnüm edir, insani məziyyətləri müdafiə edir, özləri dərd-sər içində ola-ola başqalarının qəminə şərik olmağa tələsirlər. Və bu keyfiyyətləri şairlər əyani surətdə, müqəddəs sözlə ifadə edirlər:

*Söz yadigar kimdən kimə,
Qul olmadı söz hakimə.
Göz yaşında çimə-çimə,
Göz yaşı silər şairlər.*

*Gözü tox dünya malından,
Xəbər bilməz öz halından.
Gözəllərin camalından
Doymamış ölər şairlər.*

"Əsl şairin yeri ürəklərdir", - deyirlər. Onun harada yaşamasının, təbinin, istedadının heç bir fərqi yoxdur. Vətənimizdə belə yazarlar az deyil. Onlar

müxtəlif bölgələrdə yaşayıb-yaratsalar da, geniş oxucu kütləsinin tanıyıb ehtiram göstərdiyi, sevib-seçdiyi şairlərdir. Belələrindən biri də Azərbaycan ədəbi mühitində qədərincə tanınan və sevilən, hər misrasında özünü sözə çevirən, sözə bağlılığı tale kitabına çevrilən, həm də bu bağlılığı peşəkarlıq səviyyəsində təqdim edən, çağdaş poeziya meydanında özünəməxsus səsi, sözü olan Şahməmməd Nurulla oğlu Soltanov - Şahməmməd Dağlaroğludur.

O vaxt orta məktəbdə oxuyurdum. Ərazi yaxınlığına görə tez-tez anamla Göyçay şəhərinə texniki-peşə məktəbində müəllim işləyən qohumlarımızla gedirdim. Növbəti gedişlərin birində gözümə rəyonda nəşr olunan "Yeni həyat" qəzetinin bir nömrəsi sataşdı. Qəzeti vərəqləyəndə sonuncu səhifədəki şeirlər nəzər-diqqətimi cəlb etdi. Onları oxumağa başlayanda müəllim şeirlərdən ikisinin müəllifinin İsmayılıdan olduğunu dedi. İnsafən gözəl yazılmışdı. Necə deyirlər, əsl şair dəst-xətti hiss olunurdu (İmzaya baxdım: Şahməmməd Dağlaroğlu). Sadə bir yeniyetmənin belə gözəl və mənalı şeirlərin müəllifi olması, həqiqətən, təqdirəlayiq idi.

Sonralar öyrəndim ki, o, hələ İsmayılı şəhər 1 nömrəli orta məktəbində oxuyarkən şair kimi tanınıb.

Bundan sonra onun imzasına İsmayılıda çıxan "Zəhmətkeş" qəzeti səhifələrində tez-tez rast gəlməyə başladım. (Elə ilk şeiri də 1969-cu ildə bu qəzetdə dərc olunmuşdu.)

Poeziya zirvəsinə yolu sadə bir ailədən başlayıb. Şahməmməd Soltanov (Dağlaroğlu) 1956-cı ildə İsmayılı rayonunun Pirəqanım kəndində anadan olub. İsmayılı şəhər 1 nömrəli orta məktəbinin 8-ci sinfini bitirdikdən sonra Göyçay şəhərindəki 58 nömrəli orta texniki-peşə məktəbində dülgər-xarrat peşəsi ilə yanaşı, 3 nömrəli fəhlə-gənclər məktəbinin axşam şöbəsində orta təhsil alıb.

"Yeni həyat" qəzetində çap olunan şeirləri onu poeziya həvəskarlarının sevimlisinə çevirdi. 70-ci illərdə Əli Kərim adına poeziya klubunun ən fəal üzvlərindən biri oldu. "Yeni həyat"da çap olunmuş bədii yazılar müsabiqəsində mükafata layiq yer tutdu.

Sonralar yerli qəzetin fəal müxbirlərindən olub, Respublika mətbuatında dolğun və maraqlı mövzularla bağlı yazılarla və şeirlərlə çıxış edib.

Bir neçə il inşaatçı kimi çalışdıqdan sonra 15 ildən çox İsmayılı rayonunun Mücühəftəran və Ağbulaq kənd məktəblərində əmək təlimi müəllimi işləyib.

1982-1984, 1986-1991-ci illərdə Rusiya Federasiyasında yaşayıb, qiyabi şəkildə Novosibirsk Xalq Təsərrüfatı İnstitutunu bitirməklə, iqtisadçı-mühəndis ixtisasına yiyələnib.

2005-ci ildə jurnalistika ixtisası üzrə birillik kurs bitirib. İsmayılıda Yerli radio verilişləri redaksiyasında redaktor olub.

Hazırda İsmayılı bələdiyyəsinin üzvü və bələdiyyə yanında Yerli Sosial-İqtisadi İnkişaf Məsələləri üzrə daimi komissiyanın sədridir.

1995-ci ildən Ana Vətən Partiyasının üzvü və partiyanın rayon təşkilatının sədridir.

Hələ məktəbli ikən şeir yazmağa başlayan Şahməmməd artıq 5 kitabın ("Bu yaz niyə gecikdi", "Nəğmə xundum və tati" ("Tatca nəğmə oxudum"), "Eldən gedən oğul", "Ömürdən əlli yarpaq", "Cinas bulağı") müəllifidir.

Yeri gəlmişkən, "deməsəm, ürəyim sızılacaq" kəlamına söykənərək, kiçik bir haşiyə çıxmaq istəyirəm. Deyirlər ki, şairlərin yazmadıqları yazdıqlarından qat-qat çoxdur. Yalandırsa da, bu, çox gözəl yalandır. Bütün ömrü boyu dünyamız haqda bəs qədər yazan, deyən şairlər və hələ qəlbində neçə-neçə poetik "dastanlar" yatan Ş.Dağlaroğlu da bu xoşbəxtlər cərgəsindədir. O, bayatı şeir şəklində aşağıdakı misraları ilə bu fikri çox gözəl şəkildə belə ifadə edib:

*Gecəm-gündüzüm əzab,
Hələ ki edirəm tab.
Yazdıqlarım bu qədər,
Yazmadığım min kitab.*

O, 40-a yaxın kitabın redaktoru, 4 toplunun tərtibçisi, 2 kitabın tərcüməçisidir. Şeirləri "20-ci əsrin Şirvan şairləri" toplusunda, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi ilə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin hazırladığı "Poeziya günü" almanaxında yer alıb. Həmçinin 2008-ci ildən çıxan "İsmayılı xəbərləri" qəzetinin təsisçisi və baş redaktorudur.

Şairin səsi digər ölkələrdən, təntənəli poeziya məclislərindən gəlir. Məktəblilər onu tez-tez görüşə çağırırlar.

Ş.Dağlaroğlu həm də bütün türk dünyasının şairidir. Şeirlərindən bir neçəsi türkdilli xalqların sənətkarlarını birləşdirən "Antalya sənət dərgisi"ndə, "Turana açılan könüllər" toplusunda, eyni zamanda "Türk dünyası şairlərinin antologiyası"nda işıq üzü görüb. Şair İraqda yaradılan "Türkmən Ədəbiyyatçı və Yazarlar Birliyi"nin də üzvüdür.

2018-ci ildə Daşkənd şəhərində çap olunan "Özbək şeir çələngi" adlı kitaba Ş.Dağlaroğlu ilə Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin fəxri üzvü, Özbəkistan-

da Özbəkistan-Azərbaycan dostluğunu, Azərbaycan mədəniyyətini təbliğ edən və fəal ədib kimi tanınan Şehla Qasımovanın uyğunlaşmasında tanınmış özbək şairlərinin əsərlərindən nümunələr daxil edilib. İki dildə tərtib olunmuş kitabda müxtəlif qələm sahiblərinə məxsus əsərlər də çevirənlərin əməyinin nəticəsidir ki, onlarda türklük ruhu ilə qidalanan qardaş xalqın mənəvi, mədəni zənginliyi, özünəməxsus yaradıcı nəfəsi daha qabarıq duyulur.

Qardaş tatar xalqının dəyərli oğlu Abdulla Tukanın 130-illik yubileyi münasibətilə araya-ərsəyə gələn 23 gənc tatar şairinin əsərləri toplanmış "Yeni tatar şeri antologiyası"ndakı şeirlərin bir qismini də Dağlaroğlu yüksək səviyyəli, poetik dillə tatarcadan Azərbaycancaya çevirməsini, uyğunlaşdırılmasını həyata keçirmişdir. Həmin kitab 2016-cı ildə Bakıda çap olunub.

Rayonumuzun tarixini əks etdirən, müəllifi Məmməd həsən Əfəndiyev olan "Bakı quberniyası, Göyçay qəzasının Lahıc kəndi" adlanan etnoqrafik очерк də Ş.Dağlaroğlu tərəfindən rus dilindən sənətkarlıqla tərcümə olunmuş və hissə-hissə yerli "Cavanşir yurdu" qəzetdə dərc edilmişdir.

Şair 1999-cu ildə ilk bələdiyyə seçkilərinə qatılaraq Ağbulaq bələdiyyəsinin üzvü və sədri seçilir. Sonrakı üç bələdiyyə seçkisində İsmayıl bələdiyyəsindəki üzvlüyünü saxlaya bilmişdir. 1999-cu ildən Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin, 2016-cı ildən Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvüdür. Ş.Dağlaroğlu 2018-ci ildə Prezident təqaüdünə layiq görülmüşdür.

2. SƏN DAĞLAR OĞLUSAN - DAĞLAROĞLUSAN

*(Ürəyini dağlara verən
və ya dağları ürəyində daşıyan şair)*

Məlumdur ki, yaşadığımız dünyanın təbii sərvəti, gözəllikləri saysız-hesabsızdır. Möcüzəli dənizləri, gölləri, çayları, meşələri və nələri, nələri var. Hamısı seviləndir, ürəkaçandır. Lakin bəşər tarixində insanların yüksək önəm verib ürəklərində güvənə mənbəyi yaratdıqları Dağdır.

Niyə məhz Dağ? Əvvəla, dağ Tanrıya daha yaxın olub hər kəsin dərini, ürək sözünü çatdırdığına görə. İkincisi, dağ gözəllik mənbəyi, ruzi mənbəyi olmaqla, dağ vüqarlı, mərd insanların dayağı, sığınacağı, məkanı sayılıb.

Bu mənada Şahməmməd özünə "Dağlaroğlu" təxəllüsü seçməsi təsadüfi deyildir. Təbiətin vüqar mücəssəməsi sayılan, vətənin əyilməz obrazı olan

dağların əyilməz şair üçün təxəllüs sığınacağı kimi etalon olması çox təbii təsir bağışlayır. Hər ikisinin arasında oxşar cəhətlər çoxdur: dərdi çox, dili yox, qara torpaq altda baş daşı kimi gərəyidi, dərd gələndə yerə dəyməz kürəyidir, namərd vuran zərbədən arxasını söykəyəcək dirəkdir. Təpələri, ətəkləri ruzili, bərəkətli, başındakı qar süfrəsinin duzudur. Zirvəsi isti ocaq, çeşməsi bulanmaz aynadır - qıyası, dağlar onun ürəyidir, arxasıdır, dirəyidir:

*Tab gətirməz hər ağrıya hər bədən,
Titrəmədi hər hədədən, hər bədən.
Yara aldı namərd vuran zərbədən,
Mənim arxam, dirəyimdi bu dağlar.*

"Dağların" şeirində bu düşüncələr əlvan poetik təsvirlərlə davam edir: uca zirvəsi ana qucağı, düzü, dərəsi beşiyidir. Hər lələnin qarşısında diz çöküb, ağ saçlı şələləsinin, zirvədən düşən sözü olan daşının vurğudur. Bu yurdun qorxmaz əsgəri kimi səf-səf düzülüb. Dağlardan şələ tutduğuna görə şairdən heç dağlar da narazı deyil. Çünki o dağları incidəcək, alçaldacaq iş görməyib. Bundan sonra da dağlara arxa çevirsə, "qoy dağlar başıma uçsun", - deyir. Dağlar da əziz qonaq kimi yerləşməsi ilə onlara bənzəyən Dağlaroğlu həsrətindədir.

Bir gərəyisində: "Tək-tək oğul dağlar oğlu" (tək-tək oğul dağlar oğlu ola bilər) deyərək, öz təxəllüsünə də işarə edir. Bu mənada təmiz şair qəlbli ilə Tanrıya daha yaxındır. Digər tərəfdən saf, pak qəlbli, insanlara dərd, qəm, sevinc ortağı, mənəvi dayaq olmaqla, onların könül çırpıntılarını uca Tanrıya, eyni zamanda insanların qurub-yaratdıqları dünyaya püskürməklə bu müqəddəs missiyanı həyata keçirir.

Arxası dağ olan Dağlaroğlu gör neçə dağdan təmiz hava alıb, ilhamına ilham qatıb. Baba dağı, Niyal, Fit, Səbətkeçməz, Qalay-gümüş, Qarabel, Qaban, Pənsə. Bütün bunlara görə mənəvi aləmi, iç dünyası dağ qüdrətli, dağ vüqarlı, dağ qürurlüdür. Dağlara söykənib Vətənin basılmaz dağını, çay daşını, mamırlı qayasını, ırmağını, gülünü, çiçəyini, məlhəm mehini, aydın səmasını ehtirasla tərənnüm etməyi ana yurdun belə ləyaqətli mənəvi oğlu bacarar:

*Dil açan günümədən ana demişəm
Doğma vətənimə, ona bağlıyam.
Çıxmaram qoynundan yana, demişəm,
Qayalar oğluyam, dağlar oğluyam.*

O, tək-cə vətəndə bir-birinə söykənən, arxa olan dağlara deyil, həm məcazi, həm də həqiqi mənada dağ vüqarlı insanlara, özünün də dağ qəlbli arxalanan dağ sədaqətli insandır. Buna görə fəxr etdiyi

dağları ucalıq, arxalıq, bolluq, bərəkət, mərdlik -
Vətən mənasında vəsf etməkdən yorulmur:

*Təpələri qoyun altda quzudu,
Ətəkləri baldan şirin ruzudu.
Yamacında qar - süfrəmin duzudu,
And yerimdi, çörəyimdi bu dağlar.*

Şair qoynuna sığındığı təxəllüsü qəbul etdiyi ilk gündən necə çətin və şərəfli bir sınağa "baş qoyduğunu" yaxşı başa düşürdü.

*Anam qucağına alanda məni,
Üz tutub deyərmiş dağlara sarı:
Sizə tapşırıram mən bu körpəni,
Alın, zirvənizə çatdırın bəri.*

Aşağıdakı misraları oxuyanda şairə məhz bu təxəllüsün yaradığının, onun duyğularının saflıq hələsinə büründüyünün bir daha şahidi olursan:

*Bu dağların dərdi çoxdu, dili yox,
Zirvəsində ocaq yeri, külü yox.
Çəməsində ha bulandır, lili yox,
Qısa sözü - ürəyimdir bu dağlar.*

"Dağ" sözünün müxtəlif məna çalarına qəlbindən gələn səda ilə cavab verən şair "Bu dağım" şeirində yazır:

*Dağlaroğlu, dərd gözünü oyanam,
Vaxt yetişib, gərək qalxam, oyanam.
Elə yandım, ha qışqırdım: "Oy, anam!"
Dağ olmuşdum, başqa dağdır bu dağım.*

"Dağlara tapşırırdı analar məni", - deyən, bu yolun yolçusu olan şairin bu qüruru başqa şairlər tərəfindən də təqdir olunur, alqışlanır. Bu mənada yurdumuzun başqa bir şair övladı Ağasən Bədəlzadənin ürək sözləri də yerinə düşüb:

*Hərdən baş qaldırıb o dağlara bax,
Dağın da mehri var, a Dağlaroğlu.
Sən dağlara tapın hər axşam-sabah,
Desin: bu dağların hələ var oğlu.*

2. EL İÇİNDƏ ÜZÜ, ÜRƏKLƏRDƏ SÖZÜ OLAN ŞAİR

"Qələm bir ocaqdır ki, yanır - həqiqət fikri dərya, mirvarisi hikmətdir".

M.Ş.Vazeh

*Yollar yolçusudur Dağlaroğlu da...
Ay sevən kəs, bir söz çıxsa dilimdən,
Saxla uca, dinlə dəqiq, an asan.*

Ş.Dağlaroğlu

*Bir ömür yaşayır oğul da, qız da,
Qalsa, söz qalacaq səndən nişanə.*

*Arxalıdır sıra dağlar,
Bir üzü gül, bir üzü qar.
Bir şairə, bir şair var
Hər ananın qucağında
İsmayılı torpağında.*

*Şahməmməd, tarixə girdim an kimi,
Təbin dağ çayındır, Girdiman kimi.*

*Atam oğul gözləyirdi,
Anam şair doğdu məni.*

Yaradıcılığa münasibəti əsl sənətə olan sevgi kimi qiymətləndirən Ş.Dağlaroğlu anadan şair doğulub. Əlinə qələm alanda başa düşüb ki, "poeziya təbiətin insanlara bəxş etdiyi ilahi zövqün təntənəsidir, insan qəlbinin möcüzəsidir, musiqisidir, təbiətin poetikasındır, onu şairlər duyaraq tərənnüm və təcəssüm edirlər və könül süzgəcindən keçirərək poetik sətirlərə çevirirlər" (Müslüm Mahir Hübətov).

Biz onu istedadına görə tanımışıq. Şairlik üçün də xüsusi diplom lazım deyil, istedad, təb lazımdır ki, insanların ürəklərini ehtizaza gətirəsin.

Bu da doğrudur ki, poeziya hər şeydən əvvəl ovcət deməkdir. Yaxşı şeirdə müəllif insan duyğularının bədii lövhələrini yaradır, bəlkə də, hamının hiss etdiyi, lakin dilə gətirə bilmədiyi əhval-ruhiyyənin obrazlı təsvirini verir. Səmimi və həssas duyğuların bədii təcəssümünə çevrilmiş şeirlər, özünəməxsus poetik tapıntılarıyla yadda qalır.

Dünya şöhrətli yazıçı Vilyam Folkner gənc yazarlara ünvanladığı qeydlərində vurğulayırdı ki, yazıçı, ilham pərisi onu yaradıcılıq iztirablarına layiq bildiyi zaman yazmağa başlayır. Və bu yazılanlar əvvəlcə saf könül süzgəcindən keçməlidir. Bu da məlumdur ki, şairlər digər insanlardan həssas olur və başqalarının biganə qaldığı hadisələrdən təsirlənərək böyük əsərlər yaradırlar.

Eyni zamanda dahi söz ustalarının qələmindən süzülüb gələn mövzulara yeni baxış, yeni yozum çox çətindir. Əgər bunu bacarıb, oxucu ürəyinə yol tapmışansa, artıq bu, möcüzədir. Bu möcüzəli dünyanı fəth etməsənə, sən anadan şair doğulmuşsan. Elə bu məqamda professor Məhərrəm Hüseynovun hardansa oxuduğum bitkin bir fikrini xatırlayıram: "Şair olmaq üçün təhsil, vəzifə, hətta savadlı olmaq da vacib deyil. Şair ürək sahibidir. Ürəyin savadı olmur, onun ilham adlı qol-qanadı olur. Şərin müəllifi ürəkdir. Onun vurğusu ürəyin səsi, ritmi ürəyin

döyüntüsü, qafiyələri duyğuların bir-birini izləyən akkordlarıdır. Öz duyğularını şeirin dili ilə demək arzusu da bundan irəli gəlir".

Ş.Dağlaroğlu da şeirə könül verdiyi gündən yaxşı dərk edib ki, dünyanın ən zərif, ən incə sənəti məhz şairlikdir, poeziyadır. Bu aləmdə əbədi sakin olmaq üçün istedad lazımdır.

Əlbəttə şeirə, poeziyaya gələn hər kəs təzə söz demək, oxucu da yeni söz, təzə-tər ifadə eşitmək istəyir. Sözsüz ki, bu, asan məsələ deyil. Dünya bənə olandan söz sənətkarları hər bir fikri, düşüncəni xəlbir kimi "ələmiş", bu sahədə bənzərsiz zirvələr fəth etmişlər. Sözü yeni mənə vermək, möcüzəli poetik don geyindirmək qat-qat çətinləşmişdir. Lakin qorxmadan bu meydana atılan, bu günün nəbzini tutan varsa, kimsə sözü yenidən "dirildib" ona başqa mənə verirsə, yeni bəzəkli don geyindirirsə, "quş kimi incə qanadları"(Nizami) varsa, bizi də bu qəribə möcüzəli hissələrin qoynuna çəkib heyretləndirirsə, bu, elə əsl poeziyadır. Ş.Dağlaroğlu da bu poetik dünyanın "qəvvasıdır". Bu şeirlər dağlar qoynunda dünyaya göz açmış, şaqraq dağ çaylarının şirin nəğməsini dinləyə-dinləyə gələcəyə sonsuz arzular "bəstələyərək" yuxuya getmiş, saf və ayna gözlü bulaqların suyundan içə-içə, laləli-nərgizli yamaclarda oynaya-oynaya boya-başa çatmış, qəlbi söz və nəğmə çələngi ilə süslənmiş AYB və AJB birliklərinin üzvü, Prezident təqaüdcüsü Ş.Dağlaroğlunun qələmindən süzülüb gəlmiş, insanlara ərmağan olan poeziya çələnginə dönmüşdür.

Yaradıcılığını nəzərdən keçirərkən aydın olur ki, doğma vətənin hər dağından, daşından, gülündən, çiçəyindən, səmasından, küləyindən, mehindən ilham alıb sadə və zəhmətkeş insanların duyğu və düşüncələrinə məhrəm olmağa, milli-mənəvi dəyərlərimizlə, adət-ənənələrimizlə nəfəs alıb, onları könül süzgəcindən keçirib yaddaşında bulaq kimi durultduqdan sonra onları ağ vərəqə köçürüb töhfə etməyə, sevdirməyə, qədrini bilməyə çalışıb.

Obrazlı düşünmək, zəngin təxəyyülə malik olmaq, yaradıcılığın qarşı məsuliyyət... Məhz bu keyfiyyətlərdir şairin şeirlərini oxucuya sevdiren. O, müasir poetik təfəkkürün verə biləcəyi imkanlardan bacarıqla istifadə edərək, istedadıyla şeirinə təzə naxışlar vurmağı bacarır. Onun poeziyasında dünənimizlə bərabər, bu günümüzün, sabahımızın əhval-ruhiyyəsi duyulur. O, müstəqil və yaradıcı, obrazlı düşüncə qabiliyyətinə malik olan, nikbinlik, zəngin təxəyyül, istedadına qarşı məsuliyyət hissi ilə yaşayan əsl ziyalı təfəkkürlü bir insandır. Elə,

obaya məhəbbəti şeirə çevrənə bildiyinə görə adı dildən-dilə, dodaqdan-dodağa gəzməyə başlamış, yüksək bədii zövqü olan oxucunun sevimlisi olmuşdur. Ürəyi yazıb-yaratmaq eşqi ilə çırpınan şair bu yolda ömrünü şam kimi ərیدəcəyini bəyan edir:

Ömrünü şam kimi ərیدər şair,

Qoyub gedəcəyi izin xətrinə.

(Xətrinə)

Və son anda doğma torpağa qovuşmağı fərəh bilir:

Gömləmə sevdiyim torpağa,

Bilin ki, diridi ürəyim.

Artıq Azərbaycanın ədəbi mühitində qədərincə tanınan və sevilən şairlər cərgəsinə qoşularaq, ömrünün aqıl çağına qədər bu mənəvi və ağır yükün əzabına qatlaşmağı bacarır.

Əslində, istedadın yaşı olmur. Onun yaşı yazdığı əsərlərin dəyəri ilə ölçülür.

Ş.Dağlaroğlu necə pirinsipal olduğunu, sözü vaxtında demək, nöqsanların aradan qaldırılmaq üçün canla-başla çalışdığını, üzərinə götürdüyü öhdəliyi yerinə yetirmək üçün işə necə məsuliyyətlə yanaşdığını, digər xarakter xüsusiyyətlərini özünə-məxsus tərzdə yaradıcılığında bircə - bircə qeyd edir.

Doğma yurda, vətənə, el-obaya, insana, təbiət gözəlliklərinə olan məhəbbət, sədaqət, mehr-ülfət duyğusu onun şeirlərindən qırmızı xətlə keçir. Əlbəttə, bu mövzularda həm klassik poeziyamızın, həm də çağdaş şeirimizin çox qiymətli nümunələri var. Min illərdir ki, onlar yazılıb, yazılacaq da. Lakin hər kəsin öz duyğu və düşüncələrini, istəklərini ifadə edən özünə-məxsus deyim tərz, üslubu var. Antey kimi ürəyi torpaq, əlləri bağban olan bir aləmin söz adamı kimi şair də öz bənzərsiz səsini bəyan edir:

Fikrimin əlindən tutub gedirəm,

Mən çağırın var, bu, öz səsimdir.

Ş.Dağlaroğlu ünsiyyətə il insan - yazardır. O, müxtəlif vasitələrlə dünya ilə, təbiət ilə, ağaclarla, daşla, quşla- bir sözlə, hər şeylə, hər kəslə uğurlu ünsiyyət qura bilir. Hara üz tutsa da, özünə, sözü-nə qayıda bilir.

Ş.Dağlaroğlu təmənnəsiz şairdir: kimə yanaşsa, ürəyi ilə yanaşır. O, zamanla, oxucu ilə ünsiyyəti şeirlə, sözlə qurur. Bu müxtəliflilik onun poeziyasında aydın görünür. Buna görə hər bir əsəri özünə oxşayır: təbəsümlü, işıqlı, mehriban, saf, əyilməz, məğrur, ədalətli. Bu məğrur şairi heç kimsə əyib bilməz:

Dərddi - mənə can dediyim kəs əyər,

Əyilmərəm, yad ha vursa tatarı.

Və ya:

*Bəxt güləndə kədər öpdü üzümdən,
Heyrət doğdu içimdəki dözümdən.
Çox istədim cavab alım özümdən,
Necə düşdüm bu alova, bilmədim.*

Deyirlər ki, zaman hər bir şairin güzgüsüdür. Onun şeirlərində zamanın sevinci, kədəri, ağrısı, acısı bir qırmızı xətlə keçir.

Bu şeirlərdə lirik qəhrəmanın vətəndaşlıq mövqeyi, fəallığı mühüm önəm kəsb edir. Şairin poetik nümunələrində təqdim olunan haqq - ədalət sevgisi, yurd məhəbbəti, inam və xeyirxahlıq duyğuları, Qarabağ ağrısı, bütövlükdə vətəndaş - şair obrazının ehtivasıdır.

Sinəsindəki söz xəzinəsinin bütün maddiyatlarından üstün olduğu qənaətinə gələn, bu yolda yanayana, gilə-gilə əridiyini çox yaxşı başa düşən aqıl Dağlaroğlu öz hislərini necə də gözəl ifadə edir:

*Sinəm gül bitirən "söz bağçası"dır,
Bir dərşəm, beş bitər, gülüm qurtarmaz.
Yanıb yaşayıram, yox başqa yolum,
Mən yanıb qurtarsam, külüm qurtarmaz...*

Sözə, poeziyaya elə bağlanıb ki, həyatını onsuz təsəvvür etmək ağına belə gəlmir:

*Mən bircə anlığa yoruldu deyə,
Sizdə dayanmağı yersiz sanmışam.
Ürəkdən bu elə vuruldum deyə
Elə ürəkdən də alovlanmışam.*

Ondan: "Özünü uşaqlıqda gələcək şair kimi təsəvvür edirdinmi? - soruşanda cavabında təvazökarlıqla deyir: "Əbədiyə qəh-qəh çəkən əbədi dünyanın (M.Araz) şairi olmaq asandırmı?! Əvvəla, deyim ki, mən şeirlərimi şair olmaqdan ötrü deyil, Tanrının bəxşisinə laqeydlilik göstərməmək xatirinə yazmışam. Sonra görəndə ki, bu məndə alınır, qeybdən gələn pıçıltıları Tanrının mənə bəxş etdiyi zəka, duyum çərçivəsində ipə-sapa düzməklə məşğul oldum. Harada qurtaracağını bilmədən getdiyim yolla gəlib bura - şeir, sənət, söz dünyasına çıxdım. Tanrının mənə olan sevgisindən, səxavətindən üz döndərsəydim, yəqin, nə qədər çalışsam da, bugünkü Şahməmməd olmayacaqdım".

O, böyük, çətin, yorulmaz yollar yolçuluğuna səfərbər olub uzun yola çıxdı ki, qəlbindəki odunu, düşüncələrini bənzərsiz yolla - şeir yolu, poeziya dili ilə ifadə edə bilsin, (Burada dastanlarımızdakı məşhur ifadə yada düşür: "Dillə desəm, dilim yanar, saz verin, sazla deyim"), özündən sonra sanbalı nişanə qalsın:

*Dağlaroğlu, adın dildə, ağızda,
Daşa da yazılar, hələ kağızda.*

*Bir ömür yaşayır, oğul da, qız da,
Qalsa, söz qalacaq səndən nişanə.*

("Nişanə")

Məlumdur ki, hər bir şair qəlbindən keçən ülvü düşüncələri qələmə alır: özü üçün yazır. Çünki qəlbində qərar tutmuş hisləri, düşüncəsində ilişib qalmış ali fikirləri kiminləsə bölüşməyə, bu, daş kimi asılıb qalar. Bu hislər, fikirlər, düşüncələr o vaxt əsl qiymətini alır ki, minlərin, milyonların qəlbinə yol tapsın, ürəkləri ehtizaza gətirsin. O zaman da yazar oxucunun sevimlisinə çevrilir.

Bir dahinin "Göründüyün kimi ol, olduğun kimi görün" fikrinə qüvvət olaraq deyir:

*İntizam uğurun pilləkənidir,
Bunu bilə-bilə üz tut zirvəyə.
İçində gözəllik sarayı yoxsa,
Sən nəyi sevəsən "gözəldir" deyə?!*

Əlbəttə, indiki oxucunu heyrətləndirə bilmək bacarığı hər yazara nəsib olan məsələ deyil. Bu bir həqiqətdir ki, şair öz qəlbindəkilərini sətirlərə köçürür, özünün arzu və istəklərini, sevinc və kədərini, taleyini yazır. Lakin bu təkcə onun düşüncələri olsa idi, qapalı dairədən kənara çıxmazdı. Şair o vaxt sevilir və məşhurlaşır ki, yüzlərin, minlərin ürəyindən keçənləri duyur, ümumiləşdirir. Ürək döyüntülərini, ürək sözlərini "hamınıniki" etməyi bacırır. Nə xoş ki, Tanrının insana bəxş etdiyi bu töhfədən Şahməmməd də yetərincə faydalanıb. Buna görə də şairin lirik "mən"i təkcə özünə aid deyil.

"Heç ölmərəm, sözüm, eldə yarasan" arzusu ilə yaşayan və fəxrlə:

*Namərd dalda yerdə, dərdə dalanda,
Mən elin içində gəzə bilmişəm, - deyən şair, özünəməxsus, heç kəsə bənzəməyən səsini oxucuya sezdirə və sevdirə bilib:*

*Fikrimin əlindən tutub gedirəm,
Məni çağırın var, bu öz səsimdir.*

Kim harda oxusa, bu şirin misralar yalnız Dağlaroğlundur qənaətinə gələr:

*Çıx zirvəni özün yoxla,
Çəndən soruşma, soruşma.
Ürəyini gəndən oxla,
Gəndən soruşma, soruşma.*

*Həsrət yeli əsə bilməz,
Sevda yolun kəsə bilməz.
Mənim könlüm küsə bilməz
Səndən, soruşma, soruşma.*

Bu, bir həqiqətdir ki, əsl poeziya könül poeziyası, ürək səsidir. Bu ürək səsi isə şairin fəlsəfi duyğularının zəfəri, təsdiqidir:

*Ərdi Dağlaroğlu, kökü ərdisə,
Dözüb tablaşacaq, sinə gərdisə.
Bir gün ölməyin də dərdisə,
Məni dərdisərdən ölüm qurtarmaz.*

Eyni zamanda, vətən və xalq məhəbbəti, məslək, əqidə və düşüncə birliyi onun poeziyasına fəlsəfi məzmun verir. Onun şeirlərinə zəmanəmizin havası, gözəlliyi, nuru, işığı, ayrılığı, qaranlığı, təzadı hopub.

O, hər şeydən yazır, amma təsirlənib yazır. İlhamına, təbinə heca uyğun olduğuna görə ən çox bu vəzndə yazır. Və yazıları ilə sübut edir ki, şair həyatda kimdirsə, yaratdığı obraz da odur. Şair və alim dostu Ağasən Bədəlzadə bu "obrazı" poetik dillə belə xarakterizə edir:

*Eşqinə ac oldun, ada, sana yox,
Çırpındın vətənin sorağıyla çox.
Sən hər qaşlı- gözülü gözəllərə yox,
Oldun bir vətənə vurğun yar oğlu.*

Hər bir şeirini oxuyanda möcüzəli nəsə görürsən. Sanki hər kəsin qəlbindən gələn, amma hamının şeirə çevirə bilmədiyi bu sözləri müəllif böyük məharətlə misralara düzmüşdür. Hər cür müqayisə qüsurlu olsa da, qədim yunan təmsilçisi Ezopun bir əsərini xatırlamaq istəyirəm: Bir gün tülkü gülərək şirə deyir ki, sənin 1 balan, mənim isə 3-4 balam olur. Şir də cavabında: "Mən doğanda şir doğuram, tülkü yox".

Şairi Akif Əliyevin sözləri daha yaxşı xarakterizə edir: "Belə insanlar qorunmağa layiq bir sərvətdir. Belə şəxsiyyətlər nadir tapılan, misli-bərabəri olmayan, qiyməti ölçüyə sığmaz daş-qaşa bənzəyirlər. Onların əsl qiymətini ətrafdakılar yox, zaman verir. Belələri heç kəsin mövqeyindən sui-istifadə etmir, nə özünü, nə də başqalarını hörmətdən salır, şərəf və ləyaqətini qorumağa ehtiyac olanlara əl uzadır, arxa, dayaq olurlar. Bu mövqe insanlığı, müəllimliyi və nəhayət, şairliyi ilə tanıdığım Şahməmməd Dağlaroğlu mövqeyidir".

Deyirlər ki, şairin yaşını onun şeirlərinin yaşı təyin edir. Şeirləri yaşayarsa, deməli, o da yaşayır. Doğrudur, çox vaxt o da ənənəvi mövzulara müraciət edib. Amma onlardan fərqli söz deyə bilib, öz sözünü deyə bilib. "Aşiq gördüyünü çağırır" ifadəsinə söykənərək, hiss etdiyini, onu duyğulandıranları qələmə alır, bu günlə, onun sevinci, kədəri, ağrı-acıları ilə yaşayır və yaradır.

Yaratdığı obrazlar sanki şairin poetik düşüncələri üçün bir vasitədir. Şair bunların vasitəsi ilə duyduqlarını, düşündüklərini fikir və könül süzgəcindən keçirərək söz deyir, mühakimə yürüdür.

Həyatın, zamanın, yaşadığımız mühitin rəngləri, təzadlar - bir sözlə, heç bir şey diqqətdən yayınmır.

Onun poeziyasında yurd sevgisi, vətənpərvərlik, el-oba məhəbbəti, milli özünüdərk və yaddaşa qayıdış duyğusu böyük önəm daşıyır.

Eyni zamanda şair dağın, daşın, gülün, çiçəyin, çayın, küləyin, dənizin və hər şeydən əvvəl dünyanın əsrəfi sayılan insan və onun mənəvi dünyasının, hər şeyi duyan qəlb aləminin aşığıdır, vəsf edənidir.

Şahməmməd söz sərrafıdır və hər kəsin qəlbinə yaxın ülvə məsələləri qələmə alır. Hər kəsin qəlbinə yaxın olduğuna görə, hamının ürəyindən keçən hisləri başa düşüb qiymətləndirir, kiçiyi kiçik dilində, böyüyü böyük düşüncəsində danışdırmağı bacırır. Bu isə düşüncənin saflığı, paklığı deməkdir. O həm də heç vaxt söz önündə mat qalmayan əsl şair, hər bir oxucunun fərdi təəssübkeş aləmini irəlilədən duyan poeziya müəllimidir.

Onun şeirləri insanı el-obasına, doğma yurduna, onun daşına, gülünə çiçəyinə, həzin və məlhəm mehinə, təbiətin gözəllik harmoniyasına kökləməklə bərabər, ata- babalarımızın müdrik tarixi keçmişinə sədaqət və etibar, milli mənəvi-əxlaqi dəyərlərimizə hörmət səsi kimi çox qiymətlidir.

Şeirlərində doğma vətənin "qara" daşı göyərir, lələsi, nərgizi təbəssüm bəxş edir, küləyi nəğmə pıçıldaıyır, buludu sərinlik çiləyir, çinarlı meşəsi rəqs edir, çəmənə göz oxşayır, bülbülü aramsız nəğmə ərmağan edərək xoş müjdəli elçiyə, qartalı məğrurluq timsalına çevrilir və insanı yaşamaq, yaratmaq duyğuları ilə süsləndirən, qanadlandıran şeirə dönür.

Şeirlərinin hərəsi enişli-yoxuşlu ömrünün bir anının pozulmaz naxışlarıdır. Düşüncələrindəki qəm sərhədini aşıb asanlıqla sevinc ölkəsinə adlaya bilir və ya əksinə. Müdriklərin aşağıdakı fikri də şam kimi onun poeziyasının boyuna biçilib: "Sözlər aslan kimi cəsur, dovşan kimi səssiz, ilan kimi ovsunlu, ox kimi iti, əsa kimi düz və tərəzi kimi taraz olmalıdır". Şair sanki bu fikirlə həmrəy olub, sözündə, fikrində məsuliyyətlidir:

*Tay tutaram hər kəlməni bir lələ,
Heç ölmərəm, sözüm əldə yaşasın.*

Onun duyğuları əsl insani yaşantılar kimi saf və hərarətlidir. Həyatı müşahidələri dəqiq, yaradıcı xəyalları yaddaqalandır. O, hər şeyi eyni duyğusalıq və heyranlıq hissi ilə qələmə alır, təsvir etdiyi məqamların unudulmazlığına eyni fikir ucalığıyla nail olur. Bütün işıqlı insanlar kimi, o da işıq sevdalı, nur, aydınlıq vurğudur. Onun poeziyası bütöv-

lükdə xoş ovqatın, səmimiyyətin, ucalığın bir araya gəldiyi aləmə bənzəyir. Bu aləmdə oxucu qəlbinə xoş hislər bəxş edən, doğma olan məqamlar var. Hər kəs onun qəlbinə, düşüncəsinə uyğun olanı götürür, özü üçün ideal seçir, yamanı atır, yaxşıya kö-nül verir. Şairin könüldən ədəb-ərkanla istəyi də budur: sözü ilə hər kəsə məhləm olmaq, çətin mə-qamlarda insana kömək etmək:

*Şahlıqdır qul olmaq ədəb-ərkana,
Sındıran özü də gərəkdir yana.
Qoşul, Dağlaroğlu, halal insana,
Hər işin bar verən bir zəhmət olsun.*

İnsani keyfiyyətləri ilə zirvədə olmağı arzula-yan şair öz böyük inamı ilə də həmişə zirvədə qa-lasıdır:

*Ocaq sönməz sinəm üstə qalasan,
Elə yaşa bir yaddaşda qalasan.
Əzizinəm, qalasan,
Vüqarını qala san.
Bir gün qalsa ömürdən,
Qanan kəslə qalasan.
Dağlaroğlu, aləmə yay qalasan,
Uca, məğrur, pak zirvədi tat arı.*

Oxucunu ustalıqla ələ alan şairin sizlərə təqdim etdiyim bu şeirlərin adı, ifadə etdiyi mənə və mə-ram fərqli olsa da, bunların hamısının mayası şairin ürəyidir, qəlbinin ifadəsidir. Ona görə də, göstəri-lən mənada bir-birindən ayırmaq heç də asan deyil:

*Sal boynuma əllərini,
Belə yaşa illərini.
Ürəyimdə güllərini,
Çiçəyini ək vaxtında.*

*Salam, dağın- daşın dilini bilən,
Adını göylərdən alıb, enmişən.
Bir ürək şeirlə dünyaya gələn,
Heyrət ilahəsi, fenomenmişən?*

*Gördüm yamanların kül olmağını,
Duydum ismətinin tül olmağını.
Sənin daha gözəl gül olmağını
Gülləri utanan bağda görmüşəm.*

*Yox kimsədə bu göz, qaş,
Gül olur əlində daş.
Bilmirəm, bu nə həyatdır,
Məhəbbətdir, ya savaş?*

*Bəxt güləndə kədər öpdü üzümdən,
Heyrət doğdu içimdəki dözümdən.
Çox istədim cavab alım özümdən,
Necə düşdüm bu alova, bilmədim.*

Bu sualları fikirləşəndə bir şair obrazı canlandı gözümdə: İlk addımlarından bu vaxta qədər onu çulğalayan, son ana qədər tərک etməyəcək vətən-pərvərlik ruhu ilə cilalanmış bir ömür sahibi, şair obrazı. Yurdsevərlik, Vətən təəssübkeşliyinə bə-lənmiş ruhu ilə sevincimizin qızılı, acılarımızın qa-raqəhvəyi rəngini poetik cizgilərlə nəqş edən bir şair obrazı. Evsiz uşaqların ev arzusuna, əsirlikdə qalan torpaqlarımızın mürdar ayaqlar altında göy-nəyinə, təhqir olunmuş qız-gəlinlərimizin yalvarış-larına yangı dolu şeirləri ilə güzgü tutan şair obrazı.

Şair Asif Asiman da bu obrazı belə səciyyə-ləndirir: "Onun bütün yaradıcılığı torpağa, yurda, in-sanlara sonsuz məhəbbətdən, gözəlliyi duyma, qi-y-mətləndirmə qabiliyyətindən, ədalətsizliyə qarşı bərişməzlikdən, zəhmətlə istedadın möcüzəsindən yaranmışdır". Şairin "Ömür, ay ömür" şeirini bu möcüzəyə güzgü saymaq olar.

Onun şeirləri xoş bir ovqatın, səmimiyyətin, ruhdaxlığın bir araya gəldiyi aləm kimidir. Bu aləmdə hər kəs məhz onun üçün doğma olanı gö-rür, onunla yenidən görüşüb hal-əhvallaşır, bir an-lıq düşüncələrə dalır, gözəl olanı, yaxşını tanıyır və ona kö-nül verir. İnsanın duyğularını oynadan, ürək-dən tikan çıxaran misraların, poetik deyimlərin yer alması hamının ürəyincə olur.

Şair sanki sözlə öz portretini yaradır. Təzadlı - qəmli, kədərli - nikbin notlu şairin gah ağlayan, gah gülən, göz yaş da, gülüşü də ovcunda olan fikirlə-ri cild-cild kitabə sığmaz. Bu fikirlərin tərçümanı olan kitabları çap olunmasa da, fərqi-nə varmır: hey yazır, durmadan yazır. Vərəq çatmayanda daşa, di-vara, torpağa, insan ürəyinə yazır:

*Gecəm - gündüzüm əzab,
Hələ ki, edirəm tab.
Yazdıqlarım bu qədər,
Yazmadıqlarım kitab.*

Və yazdıqları ilə razılaşmayan (Burada B.Va-habzadənin misraları yada düşür: "Bircə ondan ra-zıyam, özümdən narazıyam") şair yeni zirvələr so-rağındadır:

*Hələ nə yol getmişəm?
Beş addımlıq bir cığır.
Zirvələrdən baxmağa
Məni yollar çağırır...*

(Ardı var...)

*Rəna Mirzəliyeva,
İsmayılı rayon
Təhsil Şöbəsinin metodisti*